

УДК 343.85:343.541:364.632

Віта Олександрівна ІВАЩЕНКО,

*професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ УПОВНОВАЖЕНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто питання запобігання та протидії домашньому насильству уповноваженими підрозділами органів Національної поліції. Розкрито особливості винесення ними термінового заборонного припису стосовно кривдника, взяття на профілактичний облік та проведення з ним профілактичної роботи. Звернено увагу на деякі прорахунки, що можуть виникнути в практиці застосування прийнятого законодавства.

Зростання масштабів і небезпеки домашнього насильства, враховуючи високий рівень латентності, обумовило необхідність прийняття спеціальної нормативно-правової бази щодо його запобігання та протидії.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. [1] визначив організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у цій сфері, передбачив створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Звернемо увагу на досить широке коло суб'єктів, на які покладатимуться функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Серед них – уповноважені підрозділи органів Національної поліції України. До повноважень цих підрозділів належить виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них; прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства; інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи; здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії; анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному законодавством.

Закон закріпив також спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний заборонний припис стосовно кривдника; взяття на профілактичний

облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Так, новелою законодавства став терміновий заборонний припис стосовно кривдника, що виноситься уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне його припинення, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства. Припис може виноситься як за заявою постраждалої особи, так і за власною ініціативою працівників поліції за результатами оцінки ризиків. При вирішенні питання про його винесення пріоритет надається безпеці постраждалої особи.

Терміновий заборонний припис може містити зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; заборону на вхід та перебування в такому місці; заборону в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою. При цьому не має значення кому належать майнові права на відповідне житлове приміщення – кривднику чи постраждалій особі. Фактично власник житла може втратити можливість ним користуватися на деякий час. Більше того, якщо кривдник відмовляється добровільно залишити помешкання, то працівники поліції одержали право застосовувати поліцейські заходи примусу. Якщо ж кривдник не досяг вісімнадцятирічного віку на день винесення припису і має спільне місце проживання чи перебування з постраждалою особою, то зобов'язати залишити помешкання та заборонити входити чи перебувати там підрозділи поліції не мають права.

Крім того, кривдник, який повинен залишити місце спільного проживання з постраждалою особою зобов'язаний повідомити про місце свого тимчасового перебування уповноважений підрозділ органів Національної поліції за місцем вчинення домашнього насильства. Виноситься припис строком до 10 діб.

З метою застосування на практиці розглянутих законодавчих положень наказом МВС № 654 від 01.08.2018 затверджено Порядок винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника [2].

Також уповноважені підрозділи (дільничні офіцери поліції) беруть на облік кривдників, контролюють їх поведінку та проводять з ними профілактичну роботу з метою недопущення вчинення повторних фактів домашнього насильства [3]. Профілактичний облік осіб, що вчинили домашнє насильство, які не досягли вісімнадцятирічного віку, здійснюється працівниками підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

Уповноважені підрозділи поліції контролюють дотримання вимог заходів тимчасового обмеження прав кривдників або покладення на них

обов'язків шляхом щотижневого спілкування з кривдниками, а у разі необхідності – з постраждалою особою.

Разом з тим, звернемо увагу на деякі прорахунки та ризики, які можуть виникнути в практиці застосування прийнятого законодавства. На даний час не визначені місця перебування кривдника, якщо йому заборонять знаходитися в місці спільного проживання з постраждалою особою, не передбачені заходи щодо захисту осіб, які стали свідками домашнього насильства. Не узгоджується з діючими положеннями законодавства України право підрозділів Національної поліції виселяти з житлового приміщення без рішення суду. Поліцейські одержали право проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи.

Разом з тим, прийняття спеціальних законодавчих актів щодо запобігання та протидії домашньому насильству є важливим кроком у пряму подолання цього явища, а також приведення вітчизняного законодавства у відповідність до європейських стандартів.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 17.02.2020).

2. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : Наказ МВС України від 01.08.2018 № 654 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18> (дата звернення: 20.02.2020).

3. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : Наказ МВС України від 25.02.2019 № 124 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19> (дата звернення: 20.02.2020).

Отримано 20.02.2020

